

цієї категорії, маючи на меті знайти ефективніші шляхи для закріплення їх у системі відносин у шкільному колективі та суспільної життєдіяльності.

Список використаних джерел та літератури:

1. Бахтанова Е. И. Преодоление авторитаризма и утверждение идеи демократизма и гуманизма школьного воспитания в советской педагогике (20-е годы) : автореф... дис. канд. пед. наук : спец. 19.00.01 / Е. И. Баштанова. – К., 1989. – 24 с.
2. Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание / Р. Бернс. – М. : Педагогика, 1986. – 436 с.
3. Джурицкий А. Н. Развитие образования в современном мире / А. Н. Джурицкий. – М. : Владос, 1999. – 200 с.
4. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали, реалії : наук.-метод. посіб. / І. А. Зязюн. – К. : МАУП, 2000. – 312 с.
5. Каргин А. С. Воспитательная работа в самодеятельном художественном коллективе / А. С. Каргин. – М. : Просвещение, 1984. – 224 с.
6. Киричук О. В. Концепція виховання підростаючих школярів суверенної України / О. В. Киричук // Рад. школа. – 1994. – № 6. – С.15-18
7. Козир А. В. Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти : [моногр.] / А. В. Козир. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. – 380 с.
8. Кумбс Ф. Г. Кризис образования в современном мире. Системный анализ / Ф. Г. Кумис ; пер. с англ. – М., 1970. – 261 с.
9. Пилиповский А. Я. Требования к личности учителя в условиях высокотехнического общества / А. Я. Пилиповский // Педагогика. – 1997. – № 5. – С. 97–103.
10. Ушинский К. Д. Избранные педагогические сочинения : в 2-т. / К. Д. Ушинский ; под. ред. А. И. Пискунова. – М. : Педагогика, 1978. – Т. 1. – 557 с.
11. Шиянов Е. Н. Развитие личности в обучении / Шиянов Е. Н., Котова И. Б. – М. : Академия, 1999. – 288 с.
12. Clark B. Growing up Gifted: Developing the potentials of Children at Home and School / Clark B. – Columbus, ets, 1978. – P.73
13. Maslou A. A. Theory of Human Motivation / A. A. Maslou // Human Dynamics in Psychology and Education. – Boston – 1972.

Аннотация

И.А.Гаверан

Гуманистический подход к формированию эмпатийности будущих учителей музыки

Статья посвящена проблеме формирования эмпатии, акцентированной на гуманистический подход в процессе профессиональной подготовки будущего учителя музыки.

Ключевые слова: *эмпатия, эмпатийность, гуманизация, музыкально-педагогическая деятельность, школьный коллектив.*

Summary

I.A.Havran

Humanistic Approach to Formation of Empathy of the Future Music Teachers

This article deals with the problem of formation of empathy, accented on the humanistic approach in the process of professional training of the future music teachers.

Key words: *empathy, humanization, music-pedagogical activity, school collective.*

Дата надходження статті: „15” березня 2012 р.

УДК 37.034.1035:6(477)“15/16”(09)(045)

О.В.ГАПЧЕНКО,
викладач
(м.Хмельницький)

**Ідеї морального та патріотичного виховання
в українській педагогічній культурі XVI-XVII ст.**

Стаття присвячена дослідженню характеру і змісту процесу виховання особистості в українській педагогічній культурі XVI-XVII ст. Акцентується увага на тому, що однією з головних її засад було формування моральної, духовної людини з розвинутим почуттям любові до своєї землі та поваги до національної духовної спадщини. Особливого значення виховання особистості набувало в період культурно-національного відродження XVI-XVII ст.

Ключові слова: *особистість, виховання, патріотизм, культурно-національне відродження.*

Постановка проблеми в загальному вигляді... В усі часи існування української спільноти актуальним і важливим для особистості було визначення основних національно-гуманістичних орієнтирів її розвитку, наповнення її життя патріотичним змістом. Виховання людини супроводжувалось становленням свідомої, відповідальної, повноцінної особистості, яка відчувала себе невід'ємною частиною суспільства і вболівала за долю рідної землі.

Найвищим рівнем і способом розвитку особистості було національне самовизначення, усвідомлення своєї причетності до духовного світу свого народу і власної історії. Ідеї морального та патріотичного виховання української людини були органічною частиною української педагогічної культури попередніх століть. Особливих акцентів вони набували в часи, коли український етнос боровся за своє автентичне національне й духовне життя, протистояв чужим релігійним впливам. Одним з таких важливих для української людини періодів було культурно-національне відродження XVI-XVII ст., час, коли в результаті прийняття Берестейської Унії в Україні активно поширювалися впливи католицизму і надзвичайно небезпечними були загрози українській духовності й національному розвитку.

Формування цілей статті... Метою даної статті є аналіз ідей морального життя і патріотичного виховання в українській педагогічній культурі XVI-XVII ст., з'ясування їх значущості для формування національної самосвідомості та національної ідентичності.

Аналіз досліджень і публікацій та виклад основного матеріалу... Різні аспекти формування української духовності в період культурно-національного відродження досліджували І.Огієнко, В.Нічик, В.Литвинов, Л.Сохань, Г.Сагач, С.Сірополко, М.Семчишин та ін.

Педагогічна думка XVI-XVII ст. значною мірою формувалася зусиллями української інтелігенції, духовної еліти, діячів братських шкіл. З-під пера українських книжників та інтелектуалів виходили праці, філософські трактати й поетичні твори, в яких творився образ людини, наділеної яскравими індивідуальними характеристиками і головними якостями якої була висока духовність, християнська мораль. Значна увага приділялася також вихованню патріотичних почуттів і любові до своєї землі. Значним в українській культурі XVI-XVII ст. був вплив ренесансно-реформаційних ідей, що дає підстави розглядати й аналізувати різні аспекти української духовності в контексті розвитку європейської гуманістичної культури. Обґрунтованою, на наш погляд, є думка сучасних дослідників, що в Україні XVI-XVII ст. реалізувався варіант північного Відродження [1; 2; 3]

Темою, що фокусувала проблеми формування моральної людини, національної свідомості й патріотизму, була в творчості українських гуманістів XVI-XVII ст. історія, і не тільки божественна, а передусім історія людська, історія людських діянь і вчинків. Одним з перших українських мислителів, хто в суто ренесансному дусі зосередив увагу на людині, на її діях, на суспільно-політичних аспектах життя, був Станіслав Оріховський. Проте, незважаючи на досить високу оцінку реального історичного досвіду людини й істотне зменшення апеляції до Біблії, при тлумаченні людського життя у поглядах гуманістів й надалі (порівняно з середньовічною теологією) переважав так званий риторичний напрям – коли на людську історію дивилися як на ілюстративний матеріал, корисний для вправ з граматики й риторики, або для пояснення норм моральної філософії [1, с.189].

У час культурно-національного відродження XVI-XVII ст. з'являються перекладні твори, українські обробки історичних та белетристичних повістей, пишуться сказання, похвали, „отписи” тощо. Головною темою цих творів є віра в Бога, місце людини в світі та сенс людського життя. Свідченням уваги до осмислення людини та її місця в потоці всесвітньої історії є праці, що писалися і видавалися інтелектуальним середовищем Острозького культурно-освітнього центру, вченим гуртком Києво-Печерської Лаври. Українська духовна та історична спадщина є центральною темою в творах Себастьяна Кленовича („Роксоланія”), Станіслава Оріховського („Про турецьку загрозу”), Івана Домбровського („Дніпрові камени”), Мелетія Смотрицького („Тренос”), Касіяна Саковича („Трактат про душу”), Симона Пекаліда („Про Острозьку війну”). Видатний український гуманіст Х.Свлевич у своєму „Лабіринті” наголошував на тому, що з історії можна почерпнути мудрість. Незважаючи на численні екскурси до текстів Святого Письма й творів Отців церкви, українські мислителі й письменники цікавилися реальними, життєвими запитами українського суспільства й окремої людини. Як і європейські гуманісти, вони вважали історію вчителькою життя і писали про те, що вона особливо потрібна для виховання молоді. Історія, на їх думку, допомагає відтворити минуле і зрозуміти свій час, продемонструвати людині важливість діянь, що звершувалися в давнину. Таким чином, історія була покликана служити цілком реальним і практичним цілям людського життя.

Більшість українських інтелігентів-гуманістів розуміли потребу висвітлення й пропаганди історії своєї Вітчизни – Русі. Вони підкреслювали значущість реальних історичних подій у виховних цілях. Як зазначає В.Литвинов, історія для них була не лише наочним матеріалом для граматики й риторики [1, с.191]. Розповідаючи про гідні наслідування вчинки і подвиги минулих поколінь, українські книжники, письменники і поети намагалися вчити своїх сучасників раціонально використати історичний досвід для вирішення складних церковних і суспільно-політичних проблем сучасного їм українського життя і для виховання людини. Вони наполегливо радили вчитися на історичних прикладах, особливо орієнтуватися на гідне й славне життя яскравих особистостей, визначних діячів, військових полководців, тобто людей, що залишили помітний слід у житті України-Русі. Подібна оцінка історії і сприйняття її як вчительки життя міститься у творах багатьох українських мислителів

– Миколи Гусовського, Матвія Стрийковського, Івана Домбровського, у творах багатьох анонімних поетів.

Важливо зазначити те, що більшість тогочасних літературних і поетичних творів були написані не старослов'янською мовою, а латиною. Латинська мова, як відомо, була мовою інтелектуального спілкування в Європі, особливо в європейських літературних гуманістичних колах. Отже, вони були розраховані не тільки на українського, але й на чужоземного читача. Цим способом реалізовувалося прагнення показати світові, яким є український народ і хто були його прашури.

Уславленням героїчних подій української історії та українського минулого українські гуманісти робили добру справу виховання особистості, формування її громадянських і патріотичних почуттів. Високо цінував історію Софроній Почаський. Саме вона, на його думку, допомагає досягнути велич минулого і подолати невігластво теперішніх поколінь:

Той проникне в звитяги русинських гетьманів...

Хто свій розум в широких історіях ширить [5, с.277].

„Дніпрові камена” Івана Домбровського стали свого роду презентацією українців в очах європейців:

Знайте всі й інші: народ, що зберіг цей престол і понині,

Диким не можна вважати, хоч дехто із можних чужинців,

Будучи навіть отут, у столичному славному місті

Часом паплюжив цей люд... [6, с.204].

Духовна активність української інтелігенції, її піклування про Вітчизну, повага до власної історії є свідченням народження історичної свідомості, яка була поштовхом до формування національної свідомості. Становлення національної свідомості в період поширення ідей Ренесансу – це явище загальноєвропейське.

Осмислюючи місце України в системі всесвітньої історії і виділяючи український (руський) народ з-поміж інших народів, гуманісти активно звертаються до античної спадщини, до творів грецької і римської класики, демонструючи свою обізнаність і високу інтелектуальну культуру. Зразком для наслідування українськими мислителями були твори Гомера, Аристотеля, Ксенофонта, Лівія, Демосфена, Тацита, Вергілія. Добре знали вони також і твори європейських гуманістів доби Відродження. Паралелі й аналогії з античною давниною засвідчували неповторність власного національного життя й значущість виховання тих якостей, які свідчили про належність до українського етносу. За глибоке знання античної літератури Станіслава Оріховського, зокрема, порівнювали з Ксенофонтом. Про факт існування стійкого інтересу до античної спадщини і про використання її в українській педагогіці XVI-XVII ст. говорить те, що в бібліотеці Львівської братської школи було багато творів греко-римської давнини.

Ставлячи перед собою завдання виховання українця, людини, що знає свої історичні корені й шанує свою власну історію, українські гуманісти також постійно звертаються до історичної та духовної спадщини Київської Русі. Вона була для українських мислителів надзвичайно важливою в питаннях утвердження православної духовності, у справах виховання високих моральних якостей людини й міркуваннях про українську державність.

Давньоруська книжність використовувалася у православно-католицькій полеміці, у боротьбі з католиками та уніатами. Це засвідчують твори Христофора Філалета, Захарії Копистенського, Клірика Острозького. Православна духовність у свідомості української інтелігенції періоду культурно-національного відродження стає невід'ємною ознакою педагогічної культури цього часу. А звернення до власного минулого, усвідомлення неперервності зв'язків із спадщиною попередників, вірність національним традиціям є рисами, що дають можливість включати культурно-національне відродження України XVI-XVII ст. у контекст загальноєвропейського Відродження.

Українські інтелігенти усвідомлювали, що формування людини, як і становлення різних політичних, суспільних форм життя – це процес. Будучи високоосвіченими людьми свого часу, вони цінували розум, знання, світську освіту, вважаючи, що саме це є головною силою в удосконаленні особистості, відходу її від світу невігластва і жорстокості, насильства. Загальна орієнтація на розум і освіченість додавала українським гуманістам оптимізму у баченні перспектив людського життя.

Українські ренесансні мислителі, об'єктивно оцінюючи час, в який вони жили, і прагнучи сформувати людину з високими духовними якостями, негативно реагували на стан того життя, в якому перебувала особистість. Сучасність характеризувалася ними як „гармидер, звалище бруду, тимчасове пристанище” (С.Оріховський), „залізний вік” (Х. Євлевич). Зокрема, Х.Євлевич пише, що тепер усе гірше, ніж було, і Галич не той „тінь лише зосталася від його давньої краси”, і Київ занепає. Шануючи минуле, відомі діячі української культури XVI-XVII ст. надмірно ідеалізують Україну, яка колись „прославлялася у світі зацними ділами” [6, с.252]. Скрізь призму такої ідеалізації вітчизняні мислителі дивляться і на особистість. Звеличення минулого України, особливо періоду княжої доби, породило культ предків („культ пам'яті”), що проявлявся у надмірному вихвалянні видатних постатей руської

історії, передусім, князів Володимира, Ярослава, Данила Галицького, княгині Ольги як видатних попередників сучасних князів і володарів – князів Острозьких, Заславських, з діяльністю яких пов'язувалися надії на відновлення колишньої могутності і величі держави.

Таким чином, усвідомлення власних історичних традицій, оспівування і героїзація власної історії мало велике значення для виховання патріотичних почуттів української людини на високих зразках минулого. На думку сучасної дослідниці історії української шляхти Н.Яковенко, саме такий аспект діяльності української інтелігенції є одним з найяскравіших духовних здобутків XVI – початку XVII ст. [7, с.81]. Вважалося, що люди, які жили в минулі „старі, добрі часи”, були помірними, стриманими у своїх потребах і в своєму честолюбстві, високоморальними, добродішними, товариськими тощо.

Патріотизм був загальною рисою української інтелігенції. Ідентифікація себе з українською спільнотою, визнання свого українського (русинського, роксоланського) походження притаманні майже всім найяскравішим представникам української інтелігенції. Як правило, до свого прізвища вони додавали означення „русин, роксолан, рутенець”, підкреслюючи таким чином зв'язок зі своєю рідною землею, хоча й виявив польського, „загальнодержавного патріотизму” в їхніх творах також багато, оскільки Україна на той час входила до складу Польської держави.

Прикметною рисою менталітету української інтелігенції було усвідомлення швидкоплинності людського життя і розуміння необхідності його використання для конкретних справ, для реалізації людиною свого призначення в земному житті, шляхетних справ. На переконання багатьох українських інтелектуалів, людина повинна не лише реалізувати Божий промисел, але й активно втручатися в перебіг подій земного життя, займати свою позицію в конфлікті добра і зла. При чому добро і зло у творах українських гуманістів – це не абстрактні категорії. Вони виступають у вигляді реальних, цілком конкретних суспільних явищ і конкретних людських вчинків. Добро – це те, що вигідне для українського народу, суспільства і православної церкви. Наприклад, анонімний автор „Ericedion” хвалить князя Острозького за добрі справи, тому що він прислужився Русі там, де небезпечно. Військове і державне служіння, відвага і мужність, на переконання автора, є виявом добра. Такі самі акценти розставляються і в оцінці дій козаків, які захищають свій край і мстять ворогам за знуцання над співвітчизниками: „Добродішний син завжди неньку захищає, кривди їй від ворогів мужній не прощає” [6, с.27]. К.Сакович високо цінить діяльність гетьмана Сагайдачного, який „добро кохаючи, зло усе карав”, спокутував свої гріхи, коли визволяв з полону своїх земляків із неволі [4, с.223]. Прикметно, що оспівані герої постають не лише хоробрими і мужніми, але й розумними і вченими, тому в них добро „не заводить дружбу зі злом” (Х.Євлевич).

У мисленні української інтелігенції зло – це все те, що шкодить інтересам українського суспільства і української людини. Тому атрибути зла приписуються в першу чергу бусурманам, туркам і татарам, які здійснюють напади на українські землі. Вони зображуються як грабіжники, злодюги, вони не мають честі, тому з ними ніколи не може бути дружби.

Носіями добродішності, низки позитивних моральних якостей і чеснот виступають борці з бусурманами, мужні й відважні сини своєї Вітчизни князі Михайло Вишневецький, Костянтин Острозький та інші. Зокрема, Вишневецький порівнювався з античним героєм Гектором, що „благородно не зганьбив своєї честі” [4, с.32].

Доброю справою вважалися дії на захист православної віри і православної церкви. Особливо актуальними ці якості людини були в час, коли в Україні поширювалася католицька експансія напередодні й після прийняття Берестейської Унії 1596 року. Цілком зрозумілим є те, що українські інтелігенти, які належали до православ'я, зображували папство як земне „передпекло”, а служителів католицької церкви звинувачували в розбещеності, дикій сваволі, блудодіянні (Г.Смотрицький). Усі намагання об'єднати католицьку і православну церкву таврувалися як злочинні, підступні й несправедливі.

На думку українських мислителів, людина завжди перебуває в центрі конфлікту добра і зла, а історія перетворюється на арену людських справ і діянь, на боротьбу людських пристрастей, прагнень та інтересів. У творчості гуманістів провіденціалізм і фаталізм відходять на задній план. У полі зору українських мислителів – людське життя і реальні вчинки людей. У самій людині починають цінитися такі якості, як власна гідність, талант, обдарованість, розум, відвага, мужність, військова звитяга. Людина, таким чином, здобула можливість бути учасником історичних подій і впливати на їх хід, спрямовувати їх і змінювати на власний розсуд.

Велике значення надається людському розуму, освіченості, навіть практицизму. У свідомості цього часу формується образ людини активної і успішної, яка не тільки має прихильність Бога, але й сама здатна організувати своє життя. Індивідуальні здібності й власна праця – це ті фактори, які формують особистість. Саме тому в творах українських вчених і літераторів XVI-XVII ст. є не тільки посилання на Біблію, але й на авторитет античної класики й власну спадщину Київської Русі, на приклад життя і діяльності видатних сучасників.

Одним із найважливіших компонентів української педагогіки були ідеї загальної користі для всіх людей, незалежно від належності їх до певного соціального стану чи групи, і загального блага як високої громадянської і людської чесноти. Українська еліта орієнтувала особистість на здійснення суспільно корисної праці, громадських вчинків, на збереження громадянського миру і злагоди в державі, на виховання в собі почуттів любові до Вітчизни (Русі), готовності захистити її в час небезпеки. Приділяючи увагу обговоренню різних аспектів організації повсякденного людського життя, українські гуманісти культивують ідеї патріотизму, високої суспільної активності, вищості загальних інтересів над власними тощо.

Не менш значущим фактом української педагогічної культури XVI-XVII ст. стало те, що національна свідомість і осмислення історичного минулого свого народу була чинником формування на початку XVII ст. нової української еліти з власною культурною та історичною самосвідомістю. При цьому українські автори добре розуміли виховне і пізнавальне значення своїх праць і важливість володіння знаннями для кожної людини. А питання виховання набувають особливо актуального звучання відповідно до тих релігійних і політичних проблем, які доводилося вирішувати українській людині в час культурно-національного відродження XVI-XVII ст. В історії українська еліта черпала сили і натхнення для творення нового морального й культурного ідеалу.

Звернення до епізодів власної історії, трактування їх сприяли вихованню ідеалів громадянського служіння, створювали передумови для формування національної самосвідомості. Можна констатувати також, що творилася традиція історичного виховання особистості. Як і європейські гуманісти, українські автори вважали історію чинником пробудження гордості народу за своє минуле і шляхетне походження, джерелом плекання патріотичних почуттів, любові до Вітчизни.

Патріотизм українських інтелігентів виявлявся в любові до України-Русі, піклуванні й тривозі за її долю, в готовності в будь-який момент стати на її захист і дати відсіч турецько-татарській агресії, що загрожувала існуванню української землі й українського народу. Твори українських гуманістів були сповнені патріотичними почуттями, ідеями громадянського служіння, піднесеністю, пафосом вірності Вітчизні й православній церкві. Все це мало велике значення для формування національної свідомості.

Як і представники західноєвропейської ренесансної думки, українські гуманісти стимулювали формування історичної пам'яті народу, сприяли пробудженню національної свідомості, вихованню патріотичних почуттів, любові до своєї Вітчизни. Найвищою метою для них було формування високої духовності української людини, її моральних християнських якостей.

Підходи інтелектуальної та духовної еліти XVI-XVII ст. до процесу виховання української людини, до розуміння нею свого призначення й сенсу життя, формування в ній почуття патріотизму й національної гідності залишаються актуальними й до сьогодні. У сучасних умовах національне виховання особистості потребує філософсько-світоглядного осмислення культурної спадщини, духовного насичення національної виховної системи, розробки концептуальних засад виховання особистості та спрямування їх у русло чіткої орієнтації на національні традиції. Без збереження національної культури, мови, мистецтва, утвердження власної національної ідентичності сучасної особистості не може бути.

Список використаних джерел та літератури:

1. Литвинов В. Д. Ренесансний гуманізм в Україні. Ідеї гуманізму епохи Відродження в українській філософії XVI – початку XVII ст. / В. Д. Литвинов. – К. : Вид. С. Павличко „Основи”, 2000. – 472 с.
2. Нічик В. М. Гуманістичні і реформаційні ідеї на Україні / Нічик В. М., Литвинов В. Д., Стратій Я. М. – К.: Наукова думка, 1991. – 382 с.
3. Проблема людини в українській філософії XVI-XVII ст. / відп. ред. М. В. Кашуба. – Львів : Логос, 1998. – 239 с.
4. Українська література XVII ст. / ред. О. В. Мишанич. – К. : Наукова думка, 1987. – 605 с.
5. Українська поезія: Середина XVII ст. / упоряд. В. І. Кречотень, М. М. Сулима. – К. : Наукова думка, 1992. – 679 с.
6. Українські гуманісти епохи Відродження: Антологія : в 2-х ч. / відп. ред. В. М. Нічик. – К. : Наукова думка ; Вид-во С. Павличко „Основи”, 1995. – Ч. 2. – 431 с.
7. Яковенко Н. М. Українська шляхта з кінця XIV – до середини XVII століття. Волинь і Центральна Україна / Н. М. Яковенко. – К. : Критика, 2008. – 472 с.

Анотація О.В.Гапченко

Идеи морального и патриотического воспитания в украинской педагогической культуре XVI-XVII вв.

Статья посвящена исследованию характера и содержания процесса воспитания личности в украинской педагогической культуре XVI-XVII вв. Акцентируется внимание на том, что одной из главных ее основ было формирование морального, духовного человека с развитым чувством любви к своей родной земле и уважения к национальному духовному наследию. Особенное значение воспитание личности имело в период культурно-национального возрождения XVI-XVII вв.

Ключевые слова: личность, воспитание, патриотизм, культурно-национальное возрождение.

Summary
O.V.Hapchenko

Ideas of Moral and Patriotic Education in the Ukrainian Pedagogical Culture of XVI - XVII Centuries

The article deals with the research of the character and content of the process of education of personality in Ukrainian pedagogical culture of XVI - XVII centuries. Attention is accented on the fact that one of its main bases was forming of moral, spiritual man with the developed sense of love to the native land and respect to national spiritual heritage. The special importance education of personality had during the period of cultural and national revival of XVI - XVII centuries.

Keywords: personality, education, patriotism, cultural and national revival.

Дата надходження статті: „24” лютого 2012 р.

УДК 371.134+373.211.24 (045)

Л.М.ГЛУШОК,
аспірант
(м.Хмельницький)

Особливості практичної підготовки фахівців дошкільної освіти в Україні

У статті порушується проблема практичної підготовки фахівців дошкільної освіти, зокрема підготовки вихователів дітей дошкільного віку з додатковою спеціалізацією „Вчитель англійської мови в дошкільних навчальних закладах і початковій школі” (організаційно-методичні засади, головні завдання та керівництво практичною підготовкою). Висвітлюється важливість позакласної роботи практикантів з англійської мови.

Ключові слова: фахівець дошкільної освіти, реформування освіти, навчальна практика, виробнича (педагогічна) практика з додаткової спеціалізації.

Постановка проблеми в загальному вигляді... У зв'язку з реформуванням дошкільної освіти в Україні, яка інтегрує в європейський освітній простір, посилюються вимоги до фахової підготовки педагогічних кадрів, зокрема практичної професійної підготовки, що забезпечить успішне виконання Державної цільової соціальної програми розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року (розпорядження Кабінету Міністрів України №629 від 13 квітня 2011 р.) [8] та програми розвитку дітей 5-річного віку „Впевнений старт” [9].

Одним із результатів реалізації Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки має стати підготовка та виховання педагогічних кадрів, здатних працювати на засадах інноваційних підходів до організації навчально-виховного процесу, дитиноцентризму [3].

Одним із головних завдань постає підготовка фахівця, який би володів достатнім тезаурусом на початковій стадії своєї практичної діяльності й мав належну базу знань для успішної орієнтації у будь-якій ситуації протягом усієї діяльності.

Визначними чинниками успіху молодого спеціаліста мають стати моральна довершеність, глибокі знання, високий рівень інтелектуального розвитку, володіння методами і прийомами самостійної пізнавальної діяльності, прагнення досягти успіху й уміння будувати міжособистісні стосунки [5].

Аналіз досліджень і публікацій... У сучасних наукових дослідженнях велика увага приділяється проблемам педагогічної практики (Л.В.Артемюва, Л.В.Борикова, Л.М.Волубуєва, П.Є.Решетніков, Н.В.Казакова, Г.М.Коджаспірова, Л.А.Машкіна, Л.І.Павлова, В.Т.Чепиков, Г.О.Шулдик, В.І.Шулдик та ін.). Практика допомагає реально формувати в умовах природного педагогічного процесу методичну рефлексію, коли для майбутнього фахівця предметом його роздумів стають засоби і методи власної педагогічної діяльності, процеси вироблення й прийняття практичних рішень. Аналіз такої діяльності дає практиканту можливість усвідомити труднощі, які виникають у нього в роботі, й знайти грамотні шляхи їх подолання [7].

Формулювання цілей статті... Метою статті є висвітлення організаційно-методичних засад, завдань та керівництва практичною підготовкою майбутнього фахівця дошкільної освіти, зокрема вихователя дітей дошкільного віку з додатковою спеціалізацією „Вчитель англійської мови в дошкільних навчальних закладах і початковій школі”.

Виклад основного матеріалу... Реформування дошкільної ланки в Україні є одним із пріоритетів нинішнього уряду. Це засвідчує ряд державних документів про розвиток дошкільної освіти, проведення I Всеукраїнського з'їзду педагогічних працівників дошкільної освіти (5 листопада 2010